

Βρυξέλλες, 7 Δεκεμβρίου 2017
(OR. en)

15563/17

SOC 802
EMPL 613
ECOFIN 1106
SAN 460
EDUC 451

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Αποστολέας: Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου

Με ημερομηνία: 7 Δεκεμβρίου 2017

Αποδέκτης: Αντιπροσωπίες

αριθ. προηγ. εγγρ.: 14636/17

Θέμα: Ενίσχυση της στήριξης και της φροντίδας σε επίπεδο κοινότητας για
ανεξάρτητη διαβίωση
- Συμπεράσματα του Συμβουλίου

Επισυνάπτονται για τις αντιπροσωπίες τα συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την ενίσχυση της στήριξης και της φροντίδας σε επίπεδο κοινότητας για ανεξάρτητη διαβίωση που εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο EPSCO κατά την 3569η σύνοδό του που πραγματοποιήθηκε στις 7 Δεκεμβρίου 2017.

**Ενίσχυση της στήριξης και της φροντίδας σε επίπεδο κοινότητας¹ για ανεξάρτητη διαβίωση
Συμπεράσματα του Συμβουλίου**

ΣΗΜΕΙΩΝΟΝΤΑΣ ΟΤΙ

1. Η προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής, η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και των διακρίσεων και η προώθηση υψηλού επιπέδου απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας αποτελούν στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης που κατοχυρώνονται από τις Συνθήκες. Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης προβλέπει επίσης ότι τα θεσμικά όργανα της ΕΕ καθώς και τα κράτη μέλη, όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης, θα πρέπει να σέβονται τα ανθρώπινα, ατομικά, πολιτικά, οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα·
2. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν είναι απλώς ένωση των κρατών μελών της, αλλά ένωση των λαών τους. Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ίσοι στην αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα και κάθε ζωή έχει ίση αξία. Στα άτομα που αντιμετωπίζουν ιδιαίτερες προκλήσεις, δυσκολίες και μειονεκτήματα θα πρέπει να δίνεται η ευκαιρία να απολαμβάνουν και να επωφελούνται από μια προσαρμοσμένη στις ανάγκες στήριξη, η οποία θα τους ενθαρρύνει να συμμετέχουν ενεργά στην κοινωνία και την αγορά εργασίας. Η παροχή στα άτομα της δυνατότητας αξιοποίησης του δυναμικού τους ώστε να μπορούν να αναλάβουν ενεργό ρόλο στην κοινωνική και οικονομική ζωή περιλαμβάνει τη στήριξή τους σε κρίσιμα σημεία της ζωής τους·
3. Η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη της έχουν δεσμευτεί εμπράκτως να προστατεύουν τα δικαιώματα των ευάλωτων ατόμων και να ενισχύουν την ανεξάρτητη διαβίωση και τη συμμετοχή της τοπικής κοινότητας, μεταξύ άλλων με την επικύρωση της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες, η οποία αναγνωρίζει το ίσο δικαίωμα όλων των ατόμων με αναπηρίες να ζουν ανεξάρτητα και να εντάσσονται στην κοινωνία, διαθέτοντας επιλογές ίσες με αυτές των άλλων ατόμων·

¹ Στο πλαίσιο των παρόντων συμπερασμάτων του Συμβουλίου, οι όροι «σε επίπεδο κοινότητας» θα πρέπει να ερμηνεύονται κατά το πνεύμα των κοινών ευρωπαϊκών κατευθυντήριων γραμμών για τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας.

ΤΟΝΙΖΟΝΤΑΣ ΟΤΙ

4. Το μέλλον της ευρωπαϊκής κοινωνικής και εργασιακής πολιτικής διαμορφώνεται και επηρεάζεται κυρίως από τις δημογραφικές τάσεις, την ψηφιοποίηση της οικονομίας, την ταχύτητα και την έκταση των αλλαγών στον κόσμο της εργασίας και τις διάφορες κρίσεις·
5. Οι κοινές ευρωπαϊκές αξίες της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ισότητας και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων πρέπει να καθοδηγούν τις κοινωνίες μας και διέπουν τη διαρκή ανάπτυξη κοινωνικών μοντέλων και υποστηρικτικών δομών κατάλληλων για τον 21ο αιώνα. Τα κράτη μέλη, οι δημόσιες αρχές τους, τα θεσμικά όργανα της ΕΕ, οι κοινωνικοί εταίροι και η κοινωνία των πολιτών σε όλα τα επίπεδα φέρουν από κοινού ευθύνη, ανάλογα με τις αρμοδιότητές τους, για τη διαμόρφωση μιας περισσότερο ευημερούσας και δίκαιης Ευρώπης, στην οποία συμβαδίζουν οι οικονομικές και οι κοινωνικές εξελίξεις·
6. Αν και η νομική ευθύνη και αρμοδιότητα για τις κοινωνικές πολιτικές εναπόκειται κυρίως στα κράτη μέλη και η εφαρμογή επαρκών μεταρρυθμίσεων στα συστήματα φροντίδας πρέπει να λαμβάνει χώρα σε εθνικό επίπεδο, η πραγματοποίηση μιας ευρύτερης συζήτησης σε ενωσιακό επίπεδο στο πλαίσιο της Ανοικτής Μεθόδου Συντονισμού μπορεί να συμβάλει σημαντικά στη διαμόρφωση κοινών προσεγγίσεων. Ο Ευρωπαϊκός πυλώνας κοινωνικών δικαιωμάτων, στον οποίο διατυπώνονται αρκετές βασικές αρχές και βασικά δικαιώματα, περιλαμβανομένου του δικαιώματος σε οικονομικά προσιτή και ποιοτική μακροχρόνια φροντίδα, ευνοεί αυτή την εξέλιξη·
7. Για την επιτυχή διαμόρφωση ενός κράτους πρόνοιας απαιτείται έξυπνη αλληλεπίδραση μεταξύ των κοινωνικών και των οικονομικών πολιτικών, προωθώντας την καινοτομία, την επιχειρηματικότητα και τις επενδύσεις στο ανθρώπινο κεφάλαιο και στο περιβάλλον εργασίας και διαβίωσης. Εκατομμύρια άνθρωποι αδυνατούν ακόμη να αξιοποιήσουν τις δυνατότητές τους λόγω προσωπικών, κοινωνικών και θεσμικών περιορισμών, πράγμα που δυσχεραίνει ακόμη περισσότερο την ανεξάρτητη διαβίωσή τους. Εκτός από την παροχή οικονομικής προστασίας έναντι σοβαρών κοινωνικών κινδύνων, οι πολιτικές θα πρέπει να εστιάζουν στη θέσπιση μέτρων ενίσχυσης της δραστηριοποίησης και της ενδυνάμωσης των ατόμων κάθε ηλικίας, από τα παιδιά έως τους ηλικιωμένους·

8. Η επιλογή της υποδομής παροχής φροντίδας θα πρέπει να αποτελεί ανεξάρτητη απόφαση του ατόμου και να γίνεται σεβαστή. Χρειάζεται αλλαγή νοοτροπίας προκειμένου να διασφαλιστεί ευρύτερη αναγνώριση της αρχής σύμφωνα με την οποία κάθε πρόσωπο έχει το δικαίωμα να ζει ανεξάρτητα στην κοινότητά του, να διαδραματίζει ενεργό ρόλο στην κοινωνία και να συμμετέχει σε αποφάσεις που αφορούν τη ζωή του. Σε αυτό το πλαίσιο, οι ευκαιρίες απασχόλησης για τα άτομα με αναπηρίες και τους ηλικιωμένους εργαζόμενους διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στην αξιοποίηση των δυνατοτήτων κάθε ατόμου.
9. Μολονότι εξακολουθεί να υπάρχει πληθώρα ιδρυμάτων κλειστής φροντίδας σε ολόκληρη την Ένωση, τα κράτη μέλη κινούνται σαφώς και δυναμικά προς τις επιλογές στήριξης και φροντίδας σε επίπεδο κοινότητας. Ωστόσο, είναι προφανές ότι η κλίμακα και ο αριθμός των υφιστάμενων ιδρυμάτων δεν μπορούν να μειωθούν προτού διατεθούν οικονομικά προσιτές και υψηλής ποιότητας λύσεις σε επίπεδο κοινότητας. Θα πρέπει να υπάρξει σαφής στρατηγική και εκτεταμένη επένδυση για την ανάπτυξη σύγχρονων, υψηλής ποιότητας υπηρεσιών σε επίπεδο κοινότητας και για την καλύτερη υποστήριξη των παρόχων στήριξης, ιδίως των υπευθύνων φροντίδας σε οικογένειες. Ειδικότερα, θα πρέπει να τεθούν στο επίκεντρο η δημιουργία και η διεύρυνση ευκαιριών για ανεξάρτητη και ενεργό διαβίωση, δίνοντας προτεραιότητα στη μεγαλύτερη ενδυνάμωση των ατόμων σε όλους τους σχετικούς τομείς. Τα υπόλοιπα ιδρύματα θα πρέπει να στηρίζουν την αυτονομία των διαμενόντων σε αυτά, να παρέχουν υψηλής ποιότητας εξατομικευμένη φροντίδα και να μεριμνούν ιδιαίτερα για τις ανάγκες των εξαρτώμενων προσώπων για τα οποία η φροντίδα σε επίπεδο κοινότητας δεν είναι η προτιμώμενη επιλογή. Είναι σημαντικό να εξασφαλιστεί η ασφάλεια, η αξιοπρέπεια και ένα περιβάλλον χωρίς διακρίσεις σε κάθε υποδομή παροχής φροντίδας.
10. Η διάσταση του φύλου πρέπει να αντιμετωπίζεται συστηματικά στους τομείς της ανεξάρτητης διαβίωσης και της φροντίδας και στήριξης σε επίπεδο κοινότητας. Αφενός, καθώς σημαντικό μέρος της φροντίδας παρέχεται ανεπίσημα από υπευθύνους φροντίδας σε οικογένειες, κυρίως γυναίκες, είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ευρύτερη αναγνώριση της μη αμειβόμενης παροχής φροντίδας. Θα πρέπει επίσης να παρασχεθεί στήριξη για τον καλύτερο συνδυασμό των ευθυνών φροντίδας και της έμμισθης εργασίας καθόλη τη διάρκεια του βίου ανδρών και γυναικών, για έναν πιο ισότιμο καταμερισμό των ευθυνών φροντίδας μεταξύ τους. Αφετέρου, πρέπει να αντιμετωπιστούν το μισθολογικό χάσμα μεταξύ των φύλων και τα στερεότυπα περί φύλων στις αμειβόμενες θέσεις εργασίας, ώστε να παροτρύνονται, για παράδειγμα, περισσότεροι άνδρες να εργαστούν στον τομέα της φροντίδας.

11. Η καινοτομία, συμπεριλαμβανομένων των λύσεων ΤΠΕ, θα πρέπει να χρησιμοποιείται για τη βελτίωση της ποιότητας της στήριξης και της φροντίδας σε επίπεδο κοινότητας. Ωστόσο, οι νέες και δημιουργικές λύσεις δεν χρειάζεται απαραίτητα να βασίζονται στην τεχνολογική καινοτομία. Μπορούν επίσης να βασίζονται σε κοινωνικές καινοτομίες, όπως η συνδημιουργία, η συνεργατική οικονομία και ο προσωποκεντρικός σχεδιασμός υπηρεσιών.
12. Τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ) συμβάλλουν σημαντικά στην υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων. Στήριζουν την κοινωνική οικονομία και διασφαλίζουν μια αποτελεσματικότερη εφαρμογή των πολιτικών. Η περίοδος προγραμματισμού 2014-2020 παρέχει μια ιδανική ευκαιρία για περισσότερο στοχοθετημένη χρήση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης, προς στήριξη της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο κοινότητας, στο πλαίσιο του θεματικού στόχου της προώθησης της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας. Σε αυτό το πλαίσιο, αρκετά κράτη μέλη έχουν προγραμματίσει αντίστοιχες εναλλακτικές λύσεις πολιτικής βάσει των καταλληλότερων επενδυτικών προτεραιοτήτων.

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

- ΚΑΛΕΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

13. Να προωθήσει τη συζήτηση και τη διεξοδική εξέταση των πλέον επίκαιρων ζητημάτων σε σχέση με τη μετάβαση σε υπηρεσίες σε επίπεδο κοινότητας και να διευκολύνει την πρακτική εφαρμογή των Κοινών ευρωπαϊκών κατευθυντήριων γραμμών για τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας και της Εργαλειοθήκης για τη χρήση των Ταμείων της ΕΕ για το σκοπό αυτόν.
14. Να συνεχίσει να βελτιώνει την ανταλλαγή τεκμηριωμένων και καινοτόμων λύσεων, ελπιδοφόρων πρακτικών και εμπειρογνώσιας μεταξύ κρατών μελών, εμπειρογνομόνων και της κοινωνίας των πολιτών, προκειμένου να επεκταθεί η παροχή υπηρεσιών σε επίπεδο κοινότητας.
15. Να συνεχίσει τις αναλύσεις της σχετικά με τα συλλογικά νοικοκυριά και να παροτρύνει τα κράτη μέλη και την Eurostat να εξετάσουν τη δυνατότητα συνεξέτασης στις πιλοτικές μελέτες της Eurostat της ανάλυσης της εφικτότητας συμπερίληψης των συλλογικών νοικοκυριών στις έρευνες ή σε άλλες κατάλληλες πηγές δεδομένων, λαμβάνοντας υπόψη το κόστος και τους πόρους.

16. Να συνεχίσει να υποστηρίζει τη δρομολόγηση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και τη δοκιμή νέων μοντέλων και εργαλείων για την παροχή φροντίδας μέσω, για παράδειγμα, της χρηματοδότησης καινοτομιών και νεοσύστατων επιχειρήσεων που επιταχύνουν την ανάπτυξη της στήριξης και της φροντίδας σε επίπεδο κοινότητας και προωθούν ευκαιρίες για ανεξάρτητη διαβίωση με χρήση των ΕΔΕΤ, του προγράμματος στήριξης διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων (ΠΣΔΜ) και άλλων κατάλληλων χρηματοδοτικών προγραμμάτων (π.χ. το πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την απασχόληση και την κοινωνική καινοτομία (EaSI) και το πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020»).

- **ΚΑΛΕΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ, στο πλαίσιο των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους και λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες εθνικές συνθήκες,**

17. Να ξεκινήσουν ανοικτή δημόσια συζήτηση σχετικά με την αύξηση της διαθεσιμότητας λύσεων στήριξης και φροντίδας σε επίπεδο κοινότητας, προκειμένου να ευαισθητοποιήσουν το κοινό, και να παρακολουθούν τακτικά τις αλλαγές της κοινής γνώμης. Να συμμετέχουν ενεργά σε δημόσιους διαλόγους με μέσα ενημέρωσης, εμπειρογνώμονες, την κοινωνία των πολιτών, κοινότητες και ομάδες-στόχους, να προωθούν τη συνεργασία με τοπικές κοινότητες προκειμένου να εξαλειφθούν στίγματα και ταμπού, να αντιμετωπίσουν διαφαινόμενους κινδύνους, να αναπτύξουν κοινή αντίληψη και αμοιβαίο σεβασμό και να προετοιμάσουν όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς για την ανάπτυξη και τη βελτίωση των υπηρεσιών σε επίπεδο κοινότητας.

18. Να παρακολουθούν στενά τη χρήση των ΕΔΕΤ και άλλων σχετικών ενωσιακών χρηματοδοτικών μηχανισμών, με σκοπό τη διευκόλυνση της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο κοινότητας.

- **ΚΑΛΕΙ ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες τους,**

19. Να λάβουν μέτρα, κατά το δέον, για τη μείωση της εξάρτησης από λύσεις ιδρυματικής φροντίδας, την ανάπτυξη προσέγγισης για ανεξάρτητη διαβίωση σε κάθε υποδομή παροχής φροντίδας και για την επίσπευση της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο κοινότητας, ενθαρρύνοντας και προάγοντας τη διαβίωση σε οικίες και την παροχή στήριξης υψηλής ποιότητας καθώς και διασφαλίζοντας μεγαλύτερη συμμετοχή των ενδιαφερομένων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

20. Να ενισχύσουν την ανάπτυξη υπηρεσιών σε επίπεδο κοινότητας σύμφωνα με τις ανάγκες των ενδιαφερομένων και το άμεσο περιβάλλον τους·
21. Να συνεχίσουν να εξουσιοδοτούν τις αρμόδιες αρχές τους ώστε να διαμορφώσουν καινοτόμο και ειδικά προσαρμοσμένη στήριξη, που θα βασίζεται σε κατάλληλες εκτιμήσεις αναγκών, λαμβάνοντας επίσης υπόψη τις προσδοκίες των ενδιαφερομένων και των οικογενειών τους κατά το σχεδιασμό και την παροχή των υπηρεσιών. Προς τούτο πρέπει να παρέχεται δικαίωμα επιλογής του παρόχου υπηρεσιών και της υποδομής παροχής φροντίδας από πληθώρα επιλογών·
22. Να συνεχίσουν να στηρίζουν τη θέσπιση και τη διαθεσιμότητα του αναγκαίου κανονιστικού πλαισίου και ειδικευμένου προσωπικού καθώς και των αναγκαίων υποδομών και υπηρεσιών που καθιστούν δυνατή την ανεξάρτητη διαβίωση. Οι επενδύσεις στην κατάρτιση, τα ασφαλή εργασιακά περιβάλλοντα και οι κατάλληλες συνθήκες εργασίας έχουν ζωτική σημασία για τους παρόχους στήριξης και φροντίδας σε επίπεδο κοινότητας, καθώς και για τους φροντιστές που εργάζονται σε ιδρύματα·
23. Να ενισχύσουν τη συμμετοχή και το ρόλο των κοινοτήτων στο σχεδιασμό και την πρόβλεψη μέτρων πολιτικής μέσω, για παράδειγμα, της χρήσης έξυπνων λύσεων όπως η συνεργατική οικονομία, και να αναπτύξουν συνέργειες μεταξύ των διαφόρων πεδίων πολιτικής, ώστε να αυξηθούν η οικονομική αποδοτικότητα και η βιωσιμότητα μακροπρόθεσμα·
24. Έχοντας κατά νου το μεταβαλλόμενο κόσμο της εργασίας, να προωθήσουν την αύξηση των εκπαιδευτικών και επαγγελματικών ευκαιριών για τους εργαζομένους σε ιδρύματα και να αντιμετωπίσουν τις ανάγκες απασχόλησης και δεξιοτήτων εντός του τομέα των υπηρεσιών φροντίδας. Απαιτούνται κατάλληλη επανεκπαίδευση και αναβάθμιση δεξιοτήτων για το εξειδικευμένο προσωπικό που εργάζεται σε ιδρύματα καθώς και κατάλληλη κατάρτιση των παρόχων στήριξης και φροντίδας εκτός ιδρύματος, για την ομαλή μετάβαση σε νέες μορφές εργασίας στο πλαίσιο της φροντίδας σε επίπεδο κοινότητας·
25. Όπου είναι δυνατό, να συλλέξουν συγκρίσιμα δεδομένα, τα οποία θα αναλύονται σύμφωνα με την ειδική ανάγκη, το λόγο παραμονής, την ηλικία και το φύλο και αφορούν τον αριθμό των ατόμων που διαβιούν σε διάφορα είδη ιδρυμάτων·

- **ΚΑΛΕΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ**

26. Σε συνεργασία με την Επιτροπή, να συνεχίσει να διευκολύνει και να ενθαρρύνει τη συλλογή και την ανταλλαγή ιδεών, εμπειρογνωσίας, εμπειριών και ελπιδοφόρων πρακτικών κατά τη μετάβαση προς τη στήριξη και τη φροντίδα σε επίπεδο κοινότητας, στο πλαίσιο της Ανοικτής Μεθόδου Συντονισμού για την κοινωνική προστασία και την κοινωνική ένταξη·
27. Να προβεί σε θεματικές αξιολογήσεις των θετικών εξελίξεων και των αποτελεσμάτων που επιτεύχθηκαν κατά τη μετάβαση προς τη στήριξη σε επίπεδο κοινότητας, καθώς και των διαθέσιμων επιλογών στήριξης, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο της αξιολόγησης από ομοτίμους η οποία προβλέπεται στο πρόγραμμα κοινωνικής προστασίας και κοινωνικής ένταξης·
28. Σε συνεργασία με την Επιτροπή και την υποομάδα δεικτών της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας, να καθορίσει τους βασικούς τομείς αντίκτυπου, να ξεκινήσει συζήτηση και να διερευνήσει τη δυνατότητα διαμόρφωσης κατάλληλων κοινών δεικτών για τη διαθεσιμότητα, την οικονομική προσιτότητα και την ποιότητα της μακροχρόνιας παροχής φροντίδας για διάφορες μορφές φροντίδας.
-

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ**Ευρωπαϊκή Ένωση**

- Χάρτης των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ C 326, 26.10.2012, σ. 391).
- Ευρώπη 2020 - Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη (EUCO 13/10).
- Νομοθετικό πλαίσιο ΕΔΕΤ, συγκεκριμένα οι κανονισμοί 1303/2013 (ΚΚΔ), 1304/2013 (ΕΚΤ) και 1301/2013 (ΕΤΠΑ) (ΕΕ L 347, 20.12.2013).
- Πρόγραμμα στήριξης διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων για την περίοδο 2017 έως 2020 (PE-CONS 8/17).
- Διοργανική διακήρυξη του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων².

Συμβούλιο

- Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την αξιοπρεπή γήρανση (15955/09).
- Ψήφισμα του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών, συνελθόντων στο πλαίσιο του Συμβουλίου, σχετικά με νέο ευρωπαϊκό πλαίσιο για τα άτομα με αναπηρίες (10173/10).
- Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τη στήριξη της εφαρμογής της ευρωπαϊκής στρατηγικής για τα άτομα με αναπηρία 2010-2020 (11843/11).
- Συμπεράσματα του Συμβουλίου για το ευρωπαϊκό σύμφωνο για την ψυχική υγεία και ευημερία: αποτελέσματα και μελλοντικές δράσεις (ΕΕ C 202, 8.7. 2011, σ. 1).
- Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την κοινωνική διακυβέρνηση για μια Ευρώπη χωρίς αποκλεισμούς (15070/15).
- Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού (10434/16).
- Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την επιτάχυνση της διαδικασίας ένταξης των Ρομά (15406/16).
- Συμπεράσματα του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών για την προστασία των παιδιών-μεταναστών (10085/17).

² https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/social-summit-european-pillar-social-rights-booklet_en.pdf

Επιτροπή

- Λευκή Βίβλος για το μέλλον της Ευρώπης (Κοινωνική διάσταση της Ευρώπης (8717/17), Τιθάσευση της παγκοσμιοποίησης (9075/17), Εμβάθυνση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (9940/17).
- Σύσταση της Επιτροπής, της 20ής Φεβρουαρίου 2013, με τίτλο «Επένδυση στα παιδιά: σπάζοντας τον κύκλο της μειονεξίας» (2013/112/ΕΕ).
- Έγγραφο εργασίας της Επιτροπής: ‘Συνεκτιμώντας τη σύσταση του 2013 με τίτλο «Επένδυση στα παιδιά: Σπάζοντας τον κύκλο της μειονεξίας»’ (8712/17).
- Έγγραφο εργασίας της Επιτροπής με τίτλο «Social Investment Package, Long-term care in ageing societies Challenges and policy options» (Δέσμη μέτρων για τις κοινωνικές επενδύσεις, μακροχρόνια φροντίδα στις γηράσκουσες κοινωνίες – Προκλήσεις και επιλογές πολιτικής (SWD(2013) 41 final)).
- Ευρωπαϊκή στρατηγική για την αναπηρία 2010-2020: Ανανέωση της δέσμευσης για μια Ευρώπη χωρίς εμπόδια (COM(2010) 636 final).

Άλλα

- Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες (UNCRPD).
- Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΣΑΔ).
- Κοινές κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο κοινότητας και Εργαλειοθήκη για τη χρήση των Ταμείων της Ένωσης για το σκοπό αυτόν (2012).
- Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες, γενικό σχόλιο για το άρθρο 19 «Ανεξάρτητη διαβίωση και ένταξη στην κοινωνία», 29 Αυγούστου 2017.
- Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού.
- Οι Αρχές των Ηνωμένων Εθνών για τους ηλικιωμένους (1991).
- Ευρωπαϊκή ομάδα εμπειρογνομόνων για τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας (EEG).
- Έκθεση της ad hoc ομάδας εμπειρογνομόνων για τη μετάβαση από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο τοπικής κοινότητας (2012).
- Ευρωπαϊκό δίκτυο για την αυτόνομη διαβίωση (ENIL).
- Έκθεση του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τίτλο «From Institutions to Community living» (Από τα ιδρύματα στη διαβίωση εντός κοινότητας), Μέρος I – Δεσμεύσεις και δομές, Μέρος II – Χρηματοδότηση και κατάρτιση του προϋπολογισμού, Μέρος III – Αποτελέσματα για τα άτομα με αναπηρίες (2017).
- Συμπεράσματα σχετικά με τα αποτελέσματα από τη διάσκεψη «Αξιοπρέπεια + Ανεξάρτητη διαβίωση = Αποϊδρυματοποίηση» (12-13 Οκτωβρίου, Ταλίν, Εσθονία)³.

³ http://www.sm.ee/sites/default/files/content-editors/Ministeerium_kontaktid/Ministeeriumi_tutvustus_ja_struktuur/conference_conclusions.pdf